
Baróti László-Sándor

A szent negyvennap Tudatosítsuk keresztségi fogadalmainkat!

Előkészületi időbe lépni. Megkezdeni egy képzési időszakot. Vagy egy néhány hetes utóképzést végezni. Ma már a legtöbb szakmában szükségesnek tartják az időszakos továbbképzést, ahol időről időre felfrissítik és naprakészre teszik a résztvevők ismereteit. Az egyház minden esztendőben figyelmünkbe ajánlja ezt a képzést és felfrissülést, mely a Húsvétra irányul és a feltámadás fényébe igyekszik állítani életünket.

A történelem során a nagyböjti szentidő bizonyos fejlődésen és változásokon ment át aszerint, hogyan élte meg az egyház a maga történetét. Európai csatlakozásunk évében tegyük fel a kérdést, mit jelent a XXI. század hajnalán a nagyböjti szentidő?

Néhány napon belül, megkezdődik a nagyböjt. Felszállunk egy vonatra, mely hat héten át pusztán és böjton keresztül beleszalad a nagyböjti szentidőbe. Éjjeli vagy nappali vonatra szállunk? Kinyitjuk-e a szemünket minden vasárnap, hogy a nagyböjt értelmét megértsük, s semmit ne szalasszunk el meglátni abból, amit Isten az egyház szolgálatán és liturgiáján keresztül ebben a kiváltságos kegyelmi időszakban nekünk mondani akar? A böjt felépítése bonyolult s kockáztatjuk, hogy annak struktúráját félreértsük, ezért, mielőtt átszelnők annak erdejét, hasznos lehet egy kis fogalmi tisztázás és tájékozódás, hogy tisztábban lássuk az előttünk álló időt.

A nagyböjt szavunk a latin quadagesima és quadraginta (negyven) szavakra utal, mely azt a negyvennapos időszakot jelenti, mely előkészíti a húsvét ünnepét. E nagyböjti negyven napnak sajátos és változó a története a történelem folyamán, amelyre röviden utaltunk, de liturgikus olvasmányai, magyarázata és gyakorlati alkalmazása is változott. Jelen pillanatban a nagyböjtnek azokat a törekvéseit szeretnők vázolni, melyek a maguk gazdagságában a húsvéti előkészületeket jelentették a történelem folyamán. Röviden szólva a negyvennapos szentidőt gyakran úgy értelmezzük, mint bűnbánati időt, melyet a magyar elnevezés is jól érzékeltet, és megfedekezünk arról, hogy hajdan azt az előkészületi időt is értették alatta, mialatt a katekumenek megtették a szükséges lépéseket a nagyszombatéjszakai keresztségre, a keresztyének a keresztségük megújítására, s az egész egyház lelki gyakorlatot végzett, amely által felkészült arra, hogy megértse és megünnepelje a húsvéti szent napokat.

A nagyböjt történetének kezdetét, mint annyi sok mindent a történelemben, bizonyos homály borítja. A kezdeményezések különfélék lehettek, majd egységesültek. Rómában például a II. században pénteken és szombaton böjtöltek a keresztyének, hogy jobban átélhessék Jézus megváltói halálát, s feltámadását lelkiileg is átérezzék. A III. században ugyanígy a böjt kiterjedt a nagyhétre, majd a Húsvétot megelőző három hétre. A IV. század elején, amikor már felszabadult a keresztyénség, a császárság magáévá tette a negyvennapos előkészületet, amelynek kettős szerepe volt: egyrészt előkészítette a jelölteket a keresztségre, melyet húsvét éjjelén szolgáltattak ki, egyszer egy esztendőben, másrészt alkalmat nyújtott a keresztyéneknek a bűnbánatra, a haragosoknak a kiengesztelődésre, mely nagycsütörtökön történt meg. A nagyböjtnek tehát szerepe volt mind a jelöltek, mind pedig a keresztyének életében. Ami a két csoportot összeköti, az a kiengesztelődési vágy és a bűnbocsánat elnyerésének óhaja. A katekumenek új életet kezdtek, a keresztyének pedig újra kezdték a valamikor megkezdett új életet. A keresztségre jelöltek nem csupán a keresztség szentségében részesültek, hanem a bérmálásban és az eucharishtiában is. A keresztség kiszolgáltatása után egy hétig fehér ruhában jártak, mely azt hirdette, hogy ők Krisztussal új életet kezdtek, Isten gyermekeivé váltak. A VI. századra befejeződött a népvándorlás, az Európába beözönlött népeket megkeresztelték, ezért megritkult, majd eltűnt a felnőtt keresztség. Az Egyház áttért a gyermekek keresztelés gyakorlatára. Néhány napos vagy néhány hetes korban keresztelték meg a gyermekeket, hogy a haláluk esetére biztosítsák üdvösségüket. Így a katekumenátus intézménye feledésbe merült, s a szokásos nagyszombati keresztelés emlék lett csupán.

A szent negyvennap olyan időszakká zsugorodott, amely alatt a keresztyének bűnbánatot tartottak, készültek a gyónásuk elvégzésére és a húsvéti szentáldozásra. Más szavakkal fogalmazva a szent

negyvennap alatt a keresztények komolyabb lelkiéletre törekedtek, figyelmesebben vagy gyakrabban hallgatták Isten Szavát és törekedtek arra, amit Jézus a hegyi beszédében ajánlott tanítványainak: az imádságra, böjtre és az alamizsnálkodásra (Mt 6,1-18). Az imádságban Istenre találtak, a böjt segítette őket az önfegyelmében, az alamizsnálkodás által pedig megtanultak együtt érezni testvéreikkel. Ez a három jócselekedet a bűnbánók hasznára is volt, akik igenis hitték, hogy a jócselekedeteikkel sok bűnüket jóvá tehetik, sőt jóvá is kellett tenniük, mielőtt alámerültek volna a megtisztulás és az újjászületés vizében, a keresztvízben.

A felnőtt kereszttség megritkulásával vagy eltűnésével tehát a nagyböjti szentidő a keresztények számára többé vagy kevésbé szigorú bűnbánati jelleget öltött. Ma úgyszintén, amikor gyakorlatilag elhalványult a böjt jelentősége a nyugati ember életében, a szent negyvennap bizonyos bűnbánati jellegét őrzi, az alamizsnálkodás üdvös jellegét is hangsúlyozzuk valamennyire, de félünk kidolgozni nagyböjti konkrét programot, pedig az évenként visszatérő szentidő nagyobb erővel hatna, mint az ötéves terv.

Két okunk is lenne, hogy újra felfedezzük a negyvennapos előkészület igazi tartalmát. Egyrészt a II. vatikáni zsinattal együtt rátaláltunk a liturgia húsvéti misztérium-központúságára. Miután hosszú ideig Krisztus megváltói szenvedése nyomta rá lelkiségünkre a bélyegét, ma a keresztények a feltámadás tanúi szeretnének lenni. A Húsvétot megelőző szent negyvennap tehát nagyszerű alkalom volna erre az előkészületre. Minden esztendőben érezzük szükségét annak, hogy újszerű módon éljük meg vagy éllesszük fel magunkban kereszttségünket, ezért elvégezhetnénk egy katekétikai tanfolyamot. Másrészt a romániai változások után egyre több felnőttkorú személy kéri a kereszttséget. A Húsvétot előkészítő szent negyvennap alkalmas lenne ezek előkészítésére, amelynek keretében a megkereszteltek is felfrissülhetnének küldetésükben, úgy hogy elkísérik őket. A keresztény közösségekben vagy plébániákon meg lehetne tenni azt, ami már gyakorlat Európában: a szerzeteskolostorokban kereszttségi előkészületek folynak a nagyböjti szentidőben. Előbb vagy talán később, de a meg nem keresztelt és megtérni szándékozó felnőttek arra kényszerítik a keresztény közösségeket, plébániákat, hogy a kereszttségi küldetésüket újra felfedezzék. Ha a kereszttség újjászületést jelent, akkor ez nem egyik percről a másikra történik, hanem egész életen át tart, amelynek nagyon jó helye a Húsvétra való szent negyvennapos évenként visszatérő előkészület.

Teréz anya gondolatai

"Uram, ha éhezem, küldj valakit, aki éhezik.
Ha szomjazom, küldj valakit, aki szomjazik.
Ha fázom, küldj valakit, akit felmelegíthetek.
Ha szomorú vagyok, küldj valakit, akit megvigasztalhatok.
Ha keresztm nehézé válna, hadd osztozzam mások keresztjében.
Ha szegény leszek, vezess valakihez, aki segítséget szenved.
Ha elfoglalt leszek, küldj valakit, akinek sürgősen szüksége van rám.
Ha megaláznak, küldj valakit, akit dicsérhetek.
Ha elbátortalanodom, küldj valakit, akit bátoríthatok.
Ha megértésre lenne szükségem, küldj valakit,
akinek az én megértésemre van szüksége.
Ha csak magamra gondolnék, segíts, hogy másokra gondolhassak."

Molnár József

Misztótfalusi Kis Miklós örményeknek tett szolgálatai

4. rész

Életének erről a szakaszáról és *Misztótfalusival* való üzletkötéséről ő maga számol be, az 1685-ben, Amszterdamban kinyomtatott egyházi énekes könyvében, a "Saragnochan", mely Fogolyán Miklós páter magyar fordítása alapján eképpen hangzik: "Én magam, mindenkinél alázatosabb Máté lektor, eljöttem az